

Рыспаева Чолпон Курманбековнанын “Башталгыч класстын окуучуларынын окуу мотивациясын калыптандыруунун педагогикалык шарттары” деген темадагы 13.00.01 - жалпы педагогика, педагогиканын жана билим берүүнүн тарыхы адистиги боюнча педагогика илиминин кандидаты окумуштуулук даражасын изденип алуу үчүн жазылган диссертациялык ишине карата И. Арабаев атындагы Кыргыз Мамлекеттик университетинин жана Кыргыз билим берүү академиясынын алдындагы педагогика илиминин доктору (кандидаты) илимий даражасын изденип алуу боюнча Д. 13.18.573 – диссертациялык кеңешинин эксперттик комиссиясынын

КОРУТУНДУСУ

I. Диссертациянын мазмунунун адистикке дал келиши жана диссертациялык кеңеште коргоого укуктуулугу. Ч.К.Рыспаеванын “Башталгыч класстын окуучуларынын окуу мотивациясын калыптандыруунун педагогикалык шарттары” - деген темадагы кандидаттык диссертациясынын жана авторефератынын мазмуну диссертациялык кеңештин профилине туура келет. Диссертациялык иште 13.00.01 – жалпы педагогика, педагогиканын жана билим берүүнүн тарыхы адистигинин паспортунун талаптарына жооп берген, башталгыч класстын окуучуларынын окуу мотивациясынын мазмунун, түзүлүшүн жана аны калыптандыруунун педагогикалык шарттарын аныктоого байланыштуу изилдөөлөр жүргүзүлгөн.

Изилдөөнүн максаты катары – башталгыч класстын окуучуларында окуу мотивациясын эффективдүү калыптандыруунун педагогикалык шарттарынын теориялык-педагогикалык негиздерин аныктоо алынган.

Изилдөөнүн объектиси катары - башталгыч класстын окуучуларынын окуу мотивациясынын калыптанышы белгиленген.

Изилдөөнүн предмети болуп - окуу мотивациясын калыптандыруунун педагогикалык шарттары алынган

Алынган диссертациянын максатына ылайык изилдөөгө төмөндөгүдөй 3 комплекстүү милдеттер коюлган: башталгыч класстын окуучуларынын окуу мотивациясынын мазмуну менен түзүлүшүн аныктоо; башталгыч класстын окуучуларынын окуу мотивациясын эффективдүү калыптандырууга жардам берүүчү педагогикалык шарттарды аныктоо; эксперименттик иште окуу мотивациясын калыптандырууга жардам берүүчү педагогикалык шарттардын эффективдүүлүгүн эксперименттик текшерүү жана жалпы билим берүүчү мектептин окуу – тарбия процессинде сабактардын ар түрдүү ыкмаларын башталгыч класстардын мугалимдери үчүн сунуш катары киргизүү.

II. Диссертациялык теманын актуалдуулугу. Изденүүчү башталгыч класстын окуучуларын окутууга, алардын билим алуусун жогорулатууга, окуу мотивациясын калыптандырууга байланыштуу жүргүзүлгөн изилдөөлөрдү, жалпы педагогиканын теориялык жана методикалык маселелерине арналган илимий эмгектерди, адабияттарды окуп талдап чыгуу менен, практикада орун алып келе жаткан карама-каршылыктарды жоюу максатында өзүнүн диссертациялык изилдөөсүнүн актуалдуулугун туура аныктай алган.

III. Диссертациянын илимий натыйжалары: Изденүүчү диссертациянын алдына коюлган милдеттерди чечүү аракетинде жүргүзүлгөн теориялык жана эмпирикалык изилдөөлөрүнүн негизинде жаңы төмөндөгүдөй илимий жаңылыктар жана маанилүү натыйжалардын алынгандыгын белгиленген:

1-Натыйжа. Теориялык-методологиялык изилдөөлөрдүн натыйжаларын анализдөөнүн жана жалпылоонун натыйжасында “окуу мотивациясынын” дефинициясы такталып, окуу мотивациясынын мазмуну, түзүлүшү аныкталган.

2-Натыйжа. Башталгыч класстардын окуучуларынын окуу мотивациясын эффективдүү калыптандырууну камсыздоочу педагогикалык шарттардын жыйындысы аныкталган жана илимий жактан негизделген.

3-Натыйжа. Эксперименттик иштин жыйынтыктарына таянуу менен башталгыч класстардын окуучуларынын окуу мотивацияларын калыптандыруу боюнча илимий-методикалык сунуштар иштелип чыккан.

IV. Диссертацияда чыгарылган ар бир жыйынтыктын (илимий жобонун) жана изилдөөчүнүн корутундусунун негиздүүлүгү жана ишенимдүүлүгүнүн деңгээли.

1-Натыйжа. Терең изилдөөлөрдүн негизинде изденүүчү инсанга багытталган ишмердик мамилелердин жыйындысы башталгыч класстардын окуучуларынын окуу мотивацияларынын мүнөздөмөлөрүн баяндоо үчүн негиз болуп чыгат деп белгилеп келип, бул үчүн негизги концептуалдык жоболор болуп: а) ишмердүүлүктүн жана өнүгүүнүн субъектиси, максаты катары окуучунун инсандыгына ориентациясы; б) ар бир баланын уникалдуулугун таануу; в) чыгармачылык өзүн-өзү аныктоо жана өзүн-өзү көрсөтүү үчүн шарттарды түзүү; г) окуучунун жеке өзгөчөлүктөрүн жана субъектилик тажрыйбасын билим берүү процессинде эске алуу болот деп аныктаган.

2-Натыйжа. Изденүүчү, окуу мотивациясынын калыптанышынын абдан эффективдүү жүрүшүн камсыз кылган жана билим берүү процессинде аң – сезимдүү түзүлгөн педагогикалык шарттар болуп: а) окуу мотивацияларын калыптандырууга башталгыч класстардын мугалимдерин педагогикалык жана методологиялык жактан даярдоо; б) үй-бүлөө институтун тартуу; в) таанып

билүүчүлүк ишмердүүлүктү активдештирүү; г) өнүктүрүүчү оюндар менен көнүгүүлөрдү пайдалануу; д) сыйлоо окуу-таанып билүүчүлүк ишмердүүлүктүн фактору болуп эсептелет белгилеген.

3-Натыйжа. Изденүүчү теоретико-методологиялык жана эксперименталдык изилдөөлөрүнүн негизинде окуучулардын окуу мотивациясын активдештирүүнүн методдорунун системасын жана башталгыч класстардын мугалимдери үчүн окуу мотивациясын калыптандыруу боюнча атайын ыкмалардын жыйындысын иштеп чыккан.

Жогоруда белгиленген илимий жыйынтыктардын жана корутундулардын негиздүүлүгү жана ишенимдүүлүгү күмөн жаратпайт жана жогору деп бааланат.

V. Ар бир илимий жыйынтыктын, тыянактардын жана изденүүчүнүн корутундусунун белгиленген диссертациянын жаңылыгынын даражасы:

1-Натыйжа жабы: диссертацияда илимий- педагогикалык адабияттарды анализдөө аркылуу “окуу мотивациясы” дефинициясы такталып, башталгыч класстын окуучуларынын окуу мотивациясынын мазмуну, түзүлүшү жана калыптанышынын теориялык негиздери аныкталды.

2-Натыйжа жабы: башталгыч класстын окуучуларынын окуу мотивациясынын калыптанышынын абалын аныктоого багытталган усулдар жана окуу мотивациясын калыптандыруудагы педагогикалык шарттар көрсөтүлдү.

3-Натыйжа жабы: башталгыч класстын окуучуларынын окуу мотивациясын калыптандыруудагы педагогикалык шарттардын эффективдүүлүгү эксперимент аркылуу текшерилип, практикалык сунуштар иштелип чыкты.

VI. Изилдөөнүн ички биримдиги, тиешелүү актуалдуу проблемалардын, теориялык жана практикалык милдеттердин чечилиши жана жыйынтыктардын багыты.

Изденүүчү Рыспаева Ч.К. “Башталгыч класстын окуучуларынын окуу мотивациясын калыптандыруунун педагогикалык шарттары” атуу кандидаттык диссертациясынын илимий практикалык корутундулары, жоболору жана жыйынтыктары негизинен жалпы билим берүүчү мектептеринде билим алып жаткан башталгыч класстын окуучуларынын окуу мотивациясын калыптандырууга байланыштуу актуалдуу проблеманы чечүүгө жана эффективдүү педагогикалык шарттарды иштеп чыгууга арналган. Изилдөөдөн алынган корутундулар жана жоболор көптөгөн илимий адабияттарды, республикада жана коңшу мамлекеттерде аткарылган теңдеш темадагы илимий жыйынтыктарды жана өзүнүн теориялык, методикалык, практикалык жана

эксперименталдык изилдөөлөрүнүн материалдарын талдоолорунун жана жалпылаштыруусунун негизинде түзүлгөн.

VII. Алынган жыйынтыктардын практикалык баалуулугу. Диссертанттын изилдөөлөрүнөн алынып жыйынтыкталган жоболор жана практикалык жолдор, илимий кеңештер, сунуштар, мектеп шартында башталгыч класстардын окуучуларынын окуу мотивациясын калыптандыруунун педагогикалык шарттарынын жана аларды колдонуунун атайын ыкмаларынын жыйындысы жалпы билим берүү мектептеринин окуучуларына билим берүү жана окутуу процесстеринде, тарбия берүү иш тажрыйбасында кеңири колдонууга болот.

VIII. Жарыяланган негизги жоболордун, диссертациянын жыйынтыктарын жана натыйжаларын ырастоосу. Диссертациянын негизги мазмуну, жоболору төмөнкү эмгектерде чагылдырылган:

1. Рыспаева Ч. Балдардын мектепте билим алууга мотивациялык даярдыгы. [Текст] / Ч. Рыспаева // И. Арабаев атындагы КМУнун Жарчысы. – Бишкек, 2012. – №2. – 372-380-бб.
2. Рыспаева Ч. Мектепке чейинки мекемелерге барган жана барбаган балдардын мектепке болгон даярдыгынын салыштырмалуу анализи. [Текст] / Ч. Рыспаева // И. Арабаев атындагы КМУнун Жарчысы. – Бишкек, 2012. – №2. – 380-382-бб.
3. Рыспаева Ч. Мотивдер тууралуу түшүнүктөргө теориялык анализ. [Текст] / Ч. Рыспаева // И. Арабаев атындагы КМУнун Жарчысы. Атайын чыгарылыш – Бишкек, 2014. – 65-67-бб.
4. Рыспаева Ч. Окуу мотивациясы психологиялык-педагогикалык көйгөй катары. / [Текст] / Ч. Рыспаева // И. Арабаев атындагы КМУнун Жарчысы. Атайын чыгарылыш – Бишкек, 2014.- 67-70-бб.
5. Рыспаева Ч. Балдардын психологиялык жактан мектепке болгон даярдыгы. [Текст] / Ч. Рыспаева // И. Арабаев атындагы КМУнун Жарчысы. Атайын чыгарылыш – Бишкек, 2014. – 261-263-бб.
6. Рыспаева Ч. Башталгыч класстардын окуучуларынын окуу мотивациясы психологиялык-педагогикалык көйгөй катары. [Текст] / Ч. Рыспаева // И. Арабаев атындагы КМУнун Жарчысы. – Бишкек, 2015. – №2. – 61-63-бб.
7. Рыспаева Ч. Башталгыч класстардын окуучуларынын мотивациясынын деңгээлин калыптандыруунун жана жогорулатуунун жолдору жана каражаттары. [Текст] / Ч. Рыспаева // И. Арабаев атындагы КМУнун Жарчысы. – Бишкек, 2015. – №2. – 63-65-бб.

8. **Рыспаева Ч.** Мотивационная готовность детей к обучению в школе. [Текст] / Ч.Рыспаева //Наука и инновационные технологии.- Бишкек, 2016 -№2- С.167-170.
9. **Рыспаева Ч.** Мотивация учебной деятельности. [Текст] / Ч. Рыспаева// Наука и инновационные технологии.- Бишкек, 2017 -№4- С.96-99.
10. **Рыспаева Ч.** Педагогические условия формирования учебной мотивации младших школьников. [Текст] /Ч. Рыспаева// Достижения в области науки и техники.- Москва, 2017- С.155- 157.
11. **Рыспаева Ч.** Факторы формирования учебной мотивации младших школьников. [Текст] / Ч. Рыспаева // Научный журнал «Web of Scholar» - Абу- Даби, 2017- №6- С.71- 74.
12. **Рыспаева Ч.** Диагностика мотивационной готовности младших школьников, посещавших и не посещавших ДОО до школы. [Текст] / Ч.Рыспаева //Наука и инновационные технологии.- Бишкек, 2017 -№5- С.77-81.
13. **Рыспаева Ч.** Теоретические основы формирования мотивации учебной деятельности младших школьников. [Текст] /Ч. Рыспаева// Образовательная среда сегодня: теория и практика- Чебоксары, 2017 -С. 47-50.
14. **Рыспаева Ч.** Кенже мектеп окуучуларынын окуу мотивациясын өнүктүрүүдөгү педагогикалык шарттар. [Текст] / Ч. Рыспаева// Вестник Кыргызского государственного университета им. И. Арабаева, Спецвыпуск – Бишкек, 2018- №2 – С. 142-146.
15. **Рыспаева Ч.** Связь психолого- педагогического сопровождения и информационных технологий в диагностике учебной мотивации. [Текст] / Ч.Рыспаева //Наука и инновационные технологии.- Бишкек, 2018 -№ 4- С.213-216.

IX. Авторефераттын мазмунунун диссертациянын мазмунуна дал келиши. Изденүүчү Ч.К.Рыспаеванын «Башталгыч класстын окуучуларынын окуу мотивациясын калыптандыруунун педагогикалык шарттары» деген илимий эмгегинин авторефератынын мазмуну менен диссертациясынын мазмуну, аларда келтирилген илимий жыйынтыктары жана корутундулары бир-бирине дал келет. Авторефераттын мазмуну, айрым кемчиликтерин албаганда, негизинен жетишерлик талаптарда жана деңгээлде диссертациянын кол жазмасынын алкагында даярдалган.

X. Жетектөөчү мекеме менен расмий оппоненттерди сунуштоонун негиздүүлүгү.

Жетектөөчү мекеме катары К. Карасаев атындагы Бишкек гуманитардык университетинин педагогика, жана психология кафедрасы сунушталат (дареги:

720044, Бишкек шаары, Чыңгыз Айтматов атындагы проспекти). Себеби бул университетинин “Педагогика жана психология” кафедрасынын курамында билим берүү системасын жакшы билген, кесипкөй жана компетенттүү окумуштуулары эмгектенишет (13.00.01).

Биринчи расмий оппонент катары педагогика илимдеринин доктору, профессор Дюшеева Н.К. (13.00.01) сунушталат, себеби диссертациялык иштин темасына байланыштуу төмөнкүдөй эмгектери бар:

1. Инновационная деятельность университета // Вестник ИГУ. – Каракол, 2005. – № 14. – С. 35-38.
2. Качество образования в вузе: проблемы и перспективы // Вестник КНУ им. Ж. Баласагына. – Бишкек, 2006. – № 3. – С. 41-45.
3. Методологические подходы к исследованию проблемы профессионально-личностного формирования будущего учителя // МАНПО: Педагогическое образование и наука. – Москва, 2008. – № 9. – С. 37-47.

Экинчи оппонент катары педагогика илимдеринин кандидаты, доцент Адылбек кызы Гульназ (13.00.01) сунушталат. Эмгектери:

1. Основные проблемы подготовки учителя начальных классов в современных условиях // Материалы международной научно-практической конференции “Современное дошкольное и начальное образование: теория, методика и опыт”, посвященная 80-летию проф. Казны Аймагамбетовой.- Вестник Каз.жен.пед.ун-та. - Алматы, 2017.
2. Формирование детской рефлексии как важное требования к современному учителю начальной школы // Вестник КГУ им. И.Арабаева. Специальный выпуск. Материалы международной научно-практической конференции «Место литературы и педагогики в эпоху глобализации», посвященной 60-летнему юбилею Муратова Абдыкерима.- Бишкек, 2017.
3. Основные направления эффективного формирования культуры межнационального общения младших школьников в условиях многонациональной среды // Материалы международной конференции “Молодежь м образование-проблемы и перспективы” КГПУ им.Арабаева.- Бишкек.2001. - С. 28-31.

Эксперттик комиссия Рыспаева Чолпон Курманбековна тарабынан сунушталган 13.00.01 – жалпы педагогика, педагогиканын жана билим берүүнүн тарыхы адистиги боюнча «Башталгыч класстын окуучуларынын окуу мотивациясын калыптандыруунун педагогикалык шарттары» аттуу темадагы

диссертациясын Кыргыз билим берүү академиясынын жана И. Арабаев атындагы Кыргыз мамлекеттик университетинин алдындагы Д 13.18.573 диссертациялык кеңешке коргоо үчүн кабыл алууну сунуштайт.

Эксперттик комиссиянын таптыгы:

Төр айымы
п.и.д., профессор

Н.К. Дюшеева

Мүчөлөрү
п.и.д., профессор
п.и.к., профессор

Г.С. Акиева

К.Ч. Джанузакوف

**Комиссия мүчөлөрүнүн колдорун күбөлөндүрөм:
Диссертациялык кеңештин окумуштуу катчысы,**

п.и.д., профессор

А.Т. Калдыбаева

